

Frank Wenzel Eventyrfuglen

Hvæpsevågens gådefulde liv

FRANK WENZEL

Eventyrfuglen

Den kendte naturfotograf Frank Wenzel har fra sit fotoskjul i en trætop tæt ved Hvepsevågens rede fulgt dens bevægelser, og han har i løbet af de ca. 1.000 timer, han har tilbragt der, optaget en række blændende billeder, hvis mage næppe findes.

I den ledsagende tekst giver han en fængslende skildring af sine oplevelser.

Læseren er med ham hele tiden på hans vandringer gennem de store skove, under forberedelserne til optagelserne, og han deltager i glæden, når anstrengelserne krones med held.

Frank Wenzel får læseren til at leve sig ind i hele den verden af skønhed og harmoni, bogen rummer, og fortællingen om Hvepsevågen bliver i sandhed et eventyr.

Frank Wenzel – sin ungdom til trods – er i første række blandt naturfotografer. Han er kendt for talrige bidrag til dagspressen og naturhistoriske tidsskrifter i ind- og udland, og han har leveret fornemme bidrag til NORDENS FUGLE I FARVER, hvor han har fotograferet over 400 af fuglene i deres naturlige omgivelser. Desuden har han i 1958 udsendt MUSVÅGEN, som allerede er udkommet i en svensk, en tysk og en engelsk udgave.

MUNKSGAARD

MUSVÅGEN

af FRANK WENZEL

»Billedrækken er en imponerende bedrift. Resultatet er enestående. Bogen er i stort format og omfatter 88 sider, hvis tekst også skyldes Wenzel.«

Fyens Stiftstidende.

»Her er billeder som på én gang er teknisk fremragende, enestående udset, forbløffende i deres dramatiske effekt og så sjældne, at de ikke har været taget tilnærmelsesvis sådan før.«

Politiken.

»Portrætstudierne af musvågeungerne placerer Frank Wenzel i verdenseliten.«

Hans Hvass i Berlingske Tidende aften.

»Hans bog viser syner, som man aldrig får at se ude i naturen uden hans mageløse udholdenhed. Der er optagelser i farver som, hvad former og bevægelser angår har kunstværkets intensitet, denne særlige sanselighed, som mekanikkens medvirken ofte aldeles udelukker. Så vidt kan man altså nå i fotografering.«

Ole Vinding i Information.

Bogen er på 88 sider samt 37 sider sort/hvidbilleder og farvetavler. hft. kr. 24.00. indbundet i shirting kr. 48.00.

MUNKSGAARD

Nordens fugle i farver

Redigeret af NIELS BLÆDEL

»Det er næsten ubegrænset, hvad den storartede tekst fortæller om fuglenes biologi, og en meget betydelig del af teksten hviler på forfatterens personlige iagttagelser.«

Hans Hvass i Berlingske Tidende Aften.

»Godt argumentationsskyts imod jægerne til glæde for dyrenes venner . . . meget smukke optagelser.«

Ole Vinding i Information.

»Nyt og prægtigere fra fuglelivet . . . farvefotografier, som man kan glæde sig over igen og igen. Hovedfotografen er Frank Wenzel, og han fortjener en medalje for dem . . . hvilken udstyrmæssig overdådighed.«

Jyllands-Posten.

»Den grafiske teknik er overlegent udnyttet til skildringen af en gren af naturen, der bringes ind i stuen til folk, som i mørketiden forbereder sig til nydelsen af den lyse tid. En ouverture til sommerens symfoni . . . denne serie er et pragtværk.«

B.T.

»Nordens fugle i farver« er et særdeles læseværdigt værk med mange underholdende træk.«

Fyens Stiftstidende.

*Værket består af 7 bind i vælskbind
med 560 farveplancher.
Prisen for hele værket er kr. 490,00.*

MUNKSGAARD

Frank Wenzel

EVENTYRFUGLEN

Hvæsevågens gådefulde liv

MUNKSGAARD

© 1961 BY MUNKSGAARD COPENHAGEN
PLATES PRINTED IN THE NETHERLANDS
BY JOH. ENSCHEDÉ EN ZONEN - HAARLEM
TEXT PRINTED IN DENMARK BY
NORDLUNDE - COPENHAGEN

FORORD

*I trækronernes usynlige
rige har den mystiske
fugl sin borg.*

Hvepsevågen er en af naturens store hemmeligheder, man kan med rette kalde den »Eventyrfuglen«. Den er i hvert fald en overraskelsesskabning, man knap nok ville tro eksisterede.

For første gang er denne fjedrede skabnings skjulte familieliv blevet fotograferet, og dens spøgelsesagtige færden er kommet frem for dagens lys i fotografiske farvenærbilleder.

Hvepsevågen er en stor fugl, dens vingefang måler op mod 1 ½ meter. Trods dens anselige størrelse lever den så godt som udelukkende af små insekter som hvepseyngel. Den er en ekspert i at finde de skjulte gedehamsereder, som den behændigt graver frem af jorden.

Disse enestående hvepsedræbere lever næsten hele året i det tropiske Afrika, og kun i et par måneder kommer de til de nordiske lande for her at få unger bragt til verden. I vore skove lever Hvepsevågen en så hemmelighedsfuld tilværelse, at kun yderst få mennesker bemærker dens eksistens.

Da det ikke er udseende, der røber særpræget, så har vi til gengæld fundet det i dens forunderlige levevis og væ-

remåde. De største naturforskere er enige om, at hveps-
vågen er noget for sig selv. Endnu den dag i dag er dens
særegne opførsel tilsløret i gådefuld mystik. Når det en-
delig lykkes at opklare lidt af dens usædvanlige opførsel,
viser det sig, at den rummer fortryllende overraskelser.

Eventyrfuglen.

*Hvis ikke det var dens
udseende, der røbede
det, så var det dens for-
underlige karakter
og levevis.*

Det er højsommer, og der hersker en åndeløs stilhed. Det eneste jeg hører, er mine skridts uafbrudte bevægelser. Med mellemrum overdøves de af et svagt vindpust, som får træernes blade til at hvisle uhyggeligt. Det er i nattens mulm og mørke, og kun med stort besvær kan jeg følge den lille sti, som bugter sig gennem den tætte underskov. Hist og her, hvor trækronerne står mere spredt, kastes månelyst igennem og rammer skovbunden. De snoede grene og træstubbe forvandler sig helt til en eventyrlig troldeskov.

Efter en halv snes minutter er jeg nået til den lange eng. Den er meget frodig, selv i den tid, hvor sommeren har haft sin værste tørke. En strømfyldt å, hvori det mudrede vand er i konstant bevægelse, løber langs med hele engen. Da jeg er nået ud i lysningen, hører jeg skarpe skrig i luften. Den store brune flagermus er på jagt efter engens utallige natsværmere, dens flugt er lydløs og lynhurtig. Jo længere man følger den imod sommernattens himmel, medens månen med sit kolde skær langsomt synker ned bag det mørke løvhæng, jo uhyggeligere bliver den utrættelige skygge, som vedbliver at kaste sig fra side til side.

Jeg går videre ud gennem det høje, dugvåde græs, og snart er åens livlige rislen forstummet bag mig. De gamle knudrede træer står foran mig. Deres brede kroner danner et uigennemtrængeligt tag; det er helt umuligt at skimte noget. Selv midt på dagen hersker der herinde tussmørke. Ved hvert skridt, jeg tager, må jeg føle mig frem; jeg kender alle de gamle træer, som skulle vise mig vejen frem. Jeg har i forvejen mærket dem ved at stille en gren skråt op ad de stammer, jeg skal følge, men min fremmarch er vanskelig og tager tid. Konstant må jeg være opmærksom på grene og stammer, der ligger på skovbunden, men trods forsigtigheden sker det, at jeg snubler. Spektaklet er så voldsomt, at en stor flok dådyr, som har stået lige i nærheden, skræmmes op.

Med et enstemmigt brøl styrter de alle afsted. Deres vilde galopperen får hele skovbunden til at ryste, og i nattens stilhed runger ekkoet af deres løbende klove, som en langtrukken torden.

Da jeg når et par træer længere frem, kan jeg til min glæde mærke, at jeg nu er nået til elmetræet, som er det eneste, der står her blandt bøgene og egene. Jeg kan genkende træet på den løse bark, og jeg husker på træløberreden, som sidder gemt bag barken. De syv unger er forlængst flyvefærdige. Hvor havde deres forældre dog haft travlt! Jeg

De kønne æg ligger i et smukt leje af grønne blade.

Skjuleet blev først synligt, da efteråret kom.

sad ofte dengang ganske nær ved og iagttog dem, når de kom med mad til de umættelige unger. Altid løb de rundt om stammen, undtagen lige når jeg var der, idet de da holdt sig på den anden side, der vendte bort fra mig, og skiftevis kiggede de frem fra begge sider af stammen, om jeg stadigvæk var der. Til sidst når de ikke havde mere tålmodighed og de efterhånden var kommet så nær, at de lige var ved at nå redehullet, skyndte de sig at smutte ind og fyldte i al hast de medbragte insekter i gabet på en af ungerne, og væk var de med det samme igen. Som levende, brune blade fløj de fra stamme til stamme, kun de konstante, pibende lyde røbede, hvad det var for små fyre.

Det næste træ er en eg, den er usædvanlig lige og uden sidegrene de første 20 meter op. Først derefter deler stammen sig ud til selve kronen, og her er der en kløft, som er et ideelt sted til en rede. Stedet ligger da heller ikke ubrugt hen. I træet ved siden af har jeg hejset et godt camoufleret skjul til tops, herfra har jeg god udsigt og lejlighed til på nærmeste hold at følge alle begivenhederne. Jeg har en rebstige hængende, så jeg altid hurtigt er i stand til at komme op i mit lille gemmested. Her opholder jeg mig i al slags vejr og på alle tider af døgnet. Jeg har lejlighed til at se alt det, der rører sig, og til at overvære de spæn-

dende naturdramaer, som udspiller sig oppe i trækronernes skjulte verden. Da jeg har stået lidt og lyttet, uden at høre andet end en puslen hist og her i de visne blade på skovbunden, famler jeg mig videre frem til det træ, jeg skal op i. Træet kan jeg ikke tage fejl af, da min rebstige skal hænge ned ad det. Efter et øjeblik søgen får jeg fat i stigen. Langsomt bevæger jeg mig op ad trinene. Lidt efter lidt når jeg over den mørke underskov. Grenene på selve kronen kan jeg svagt skimte; efter 3-4 minutters klatren er jeg nået helt til tops 30 meter over jorden. Her hænger mit skjul, i en helt anden verden.

Jeg sætter mig på en sidegren uden for skjulet for at puste ud efter opstigningen. Stjerner skinner klart fra den dybblå midsommerhimmel, månen er sunket ned bag horisonten, og fra øst kan der allerede nu, en time efter midnat, skimtes det første svage lysskær.

Dæmringen er forestående, da den dybe stilhed, der hersker i skoven med eet bliver brudt. Det er uglefamilien, der bor på den anden side af skovengen. Det er, som om de ville bevise, at natten endnu ikke helt er forbi. Som sædvanlig er det hannen, der indleder duetten med sine langtrukne hu-uuu, og straks bliver hans forespørgsel besvaret med en lang række hurtige kviiii-it, det er hunnens lyde. Ungerne, som har kunnet flyve i flere måneder,

*Det forunderlige livs
opvågningen.*

holder endnu til på forældrenes territorium. Også de begynder at hyle op, de vil ikke uden videre gå glip af en friskfanget skovmus. I flere minutter er der et hyleri og en tuden, som havde uglefamilien tænkt sig at forstyrre hele skoven måske af bare ærgrelse over, at den kommende dag nærmer sig.

Jeg trak sækkelærredet tilside på skjulet og krøb ind; det gængede lidt frem og tilbage, indtil jeg satte mig tilrette. Det hele bliver roligt igen, kun uglerne falder ikke til ro, de bliver ved med mellemrum at give lyde fra sig. Det er altid spændende at sidde herinde i skjulet; det er som at være tryllet ind i en anden verden, som vi mennesker ellers ikke kender, thi for alle dem, der lever her i skovens trækroner, eksisterer jeg ikke. De lever deres liv ganske normalt, som de altid plejer, uden at ane uråd. Om natten er det lydene, der røber, hvad der foregår. Kun en gang imellem kommer et dyr løbende; det kan aldrig skjules, for alle de visne blade i skovbunden kendetegner det tydeligt.

Medens natten langsomt snegler sig frem, kommer jeg tit til at tænke på den mystiske fugleskabning, som jeg har fundet. Hvor utroligt det end lyder, så er det virkelig en nutidens eventyrfugl. Jeg ved ikke, om jeg kan forklare det tydeligt nok, men jeg vil på de kommende sider i hvert

fald prøve at beskrive de indtryk og oplevelser, denne naturskabning har givet mig.

I min skoletid interesserede jeg mig særlig for livet i naturen. På en af mine vandringer dengang fandt jeg den mystiske fugls skjulte borg. Jeg husker så tydeligt, hvordan jeg blev grebet af nygerrighed og ville udforske den. Når jeg så op imellem trætoppene og fik øje på den mærkelige fugl, var det fuldstændig, som om den bar på en dyb hemmelighed. Uhyggelig tavs svævede den over trækronerne. Fuld af forventning og med iver efter at komme op og se, hvad der kunne gemme sig i den skjulte rede i trækronernes løv, spændte jeg mine klatresporer på benene og var parat til at gå op ad den glatte bøgestamme. Da jeg var nået helt op under reden og rørte ved dens bund, fik jeg min første overraskelse. Et par store vinger slog ud over redekanten. Langsomt og forsigtigt hævede jeg mig op ved siden af reden. Her mødte der mig et imponerende og uforglemmeligt syn: to hvidt lysende vinger stod hævet som et skjold imod mig, to skinnende øjne stirrede mig imøde. Nakkefjerene var rejst som en krans omkring hovedet, det sorte næb stod halvt åbent og frembragte en frygtelig, hvislende hvæsen. Den lange hals stod krumt hævet, og alle fjerene på kroppen var blæst ud i kampmod og raseri. Siden har jeg spurgt mig selv,

*Den er kommet til
verden med en
glubende appetit.*

om jeg virkelig har set rigtigt dengang. Dens udseende fik mig til at sammenligne den med en af fortidens sagnomspundne drager, der frygtløst forsvarede sin gemte borg. Da jeg for første gang stod over for den, betragtede jeg det som en åbenbaring, naturen havde overladt mig, det at jeg pludselig kom til at stå ansigt til ansigt med den mærkelige fugl i dens eget hemmelige bo. Jeg turde næsten ikke røre mig, hvad ville der ske? De orangefarvede øjne stirrede stadig på mig. Jeg var kommet helt op at sidde på den ene side af redekanten. Det var moderfuglen, der stod på den anden side. Den tænkte ikke på at flyve væk, til trods for at jeg betød en fare for den, tværtimod, den ville forsvare sit dyrebare bo til det sidste. Midt imellem den kampberedte fugl og mig lå selve redeskålen, men til min forundring så det ud, som om der slet ikke var noget i reden. Hvorfor i alverden stod fuglen der så? Jeg ville vide bedre besked og rykkede lidt nærmere, men den gamle fugl blev nu aldeles rasende. Den hvædede og slog efter mig med de store vinger. Forsigtigt tog jeg min bluse af, viklede den omkring min ene hånd og bevægede den langsomt hen imod redeskålen. Det var dog ikke så helt let, for hunnen gjorde alt, hvad der stod i dens magt for at forhindre det. Gang på gang angreb den armen, og jog de skarpe kløer ind i blusen. Havde jeg ikke haft den til beskyttelse,

var min arm hurtigt blevet sønderrevet. Det viste sig at være umuligt at gå til værks på denne måde. Fuglen var helt ude af sig selv, og jeg var ærlig talt lidt betænkelig ved at komme den for nær. Vingslagene slog uafbrudt ned over mig, den frygtløse fugl så ud til at ville fare i hovedet på mig når som helst, så jeg måtte finde på en anden udvej. Hurtigt brækkede jeg en gren af træet, og fik efter lidt besvær held til at skubbe nogle visne grene tilside fra reden. Pludselig var underet sket, to af de mest vidunderlige æg var kommet frem fra deres skjulested, de havde ligget gemt under blade og grene. Moderfuglen havde snedigt nok dækket sine dyrebare æg til, da hun var blevet opmærksom på den overhængende fare. Men det var åbenbart ikke nok. Hun ville sikre sig, at der ikke skete dem noget og var derfor blevet på reden for først og fremmest at forsøge at skræmme fredsforstyrrelsen bort.

Æggene lignede nærmest et par store kastanjer. De havde de skønneste farvevariationer: rødbrune eller snarere chokoladebrune med en gullig tone. Naturen er jo i alle henseender snildt indrettet, og det er også tilfældet med Hvepsevågens smukke æg. Reden bliver bygget af løvbærende grene, som hurtigt visner og antager en farvetone, der minder meget om æggene. Når hunnen vil skjule dem og kradser visne blade henover, er de fortræffeligt

*Med betagende ømhed
plejer han spædbarnet.*

*Man ser, at dagens slid
nu er tilende.*

camouflerede; havde de været hvide, kunne de let skinne igennem.

I flere minutter sad jeg ganske stille og iagttog mit sjældne fund heroppe i trækronernes ensomhed, ombølget af sommerens blide vinde. Hunfuglens brandgule øjne skinnede så tydeligt og klart under trækronernes tussmørke. Hun stod blot og stirrede på mig en armslængde fra mig – en vild fugl, der ikke havde lært at frygte mennesket. Der var noget fortryllende over det hele, som jeg ikke evner at gengive i ord. Det mærkelige skuespil gav mig en dyb ærefrygt og respekt for den almægtige natur.

Fra den dag tror jeg, at det var mit største ønske engang at komme undervejs med hemmelighederne, der skjulte sig bag den mystiske fugl. Der skulle imidlertid gå mange år, inden det kom så vidt. Det krævede først og fremmest, at jeg måtte gennemgå et fotografisk studium. Frem for alt var det min hensigt at optage autentiske farvebilleder og lave en kinofilm, der ville give en levende og sandfærdig skildring af Hvepsevågens liv. Det var også nødvendigt at jeg kom i besiddelse af det bedst mulige fotografiske udstyr. Men afgørende var det, før jeg kunne gå i gang med opgaverne, at jeg havde haft et langvarigt arbejde i naturen. Der skulle flere års erfaringer til, før det lykkedes at finde frem til eventyrfuglens bopladser.

Det var heller ikke nok at finde 4 eller 5 beboede redepladser. Hvis hele opgaven skulle lykkes, måtte der findes flere. Det var svært og tidskrævende at opsøge så mange af de mest skjulte reder, der findes.

Lige før vinteren for alvor begynder, er den årstid inde, hvor man kan gøre sig størst håb om at finde redestederne. Alt løvet må først være faldet af træerne. For egenes vedkommende sker det først engang i december måned. Det er mærkeligt at tænke sig at skulle lede efter en rede på en årstid, hvor dens ejere selv befinder sig tusinder af mile borte. Men sagen er den, at i det korte tidsrum, hvor de mærkelige fugle kommer til de nordlige breddegrader, lever de en så tavs tilværelse, at de overhovedet ikke røber deres tilstedeværelse. De ankommer først til deres boplads i midten af maj måned og forlader den igen sidst i august eller først i september. Hele forplantningen sker inden for dette korte tidsrum. Resultatet bliver 1 eller 2 unger, og de når lige akkurat at blive flyvefærdige, så de sammen med deres forældre kan starte på deres lange togt mod det tropiske Afrika. Når parret kommer om foråret, er alle løvtræerne udsprungne, og da reden udelukkende er bygget af friske, løvbærende grene og samtidig sidder godt skjult i trækronernes løvhæng, vil det næsten altid være umuligt at lokalisere den.

*I aftenskumringen ånder
alt af fredfyldt ro.*

*– og snart melder
sønnen sig.*

Skovareal efter skovareal ledte jeg igennem år efter år, og efterhånden fandt jeg mange reder. En hvilken som helst rovfuglerede noterede jeg ned. Med tiden fandt jeg over 300 reder, men man må huske på, at hvert par har 3-4 reder at vælge imellem, så antallet af rovfugle er mindre, end man umiddelbart kunne tro. Det lykkedes mig at finde i alt 18-20 helt forskellige bopladser, der tilhørte Hvepsevågerne, de eventyrfugle, som jeg havde sat mig for at studere.

Hvepsevågerne er ikke alene forskellige fra alle andre rovfugle, men også indbyrdes varierer de meget både i karakter og væremåde.

Alene af den grund var det nødvendigt for mig at have mange forskellige at vælge imellem, så der blev mulighed for at finde dem, der lod sig mindst påvirke af unaturlige forstyrrelser. Det var også langt fra alle redestederne, der var egnede til fotografering, kun et par enkelte kunne bruges til dette formål.

I årene fra 1954 til 1958 fandt jeg ialt 6 forskellige bopladser, der var blevet benyttet af Hvepsevågen. På dette tidsrum havde jeg ikke gjort nogen afgørende indsats for at finde flere. Jeg fandt dem nærmest kun, når jeg alligevel var i skoven.

Først i sommeren 1958 gjorde jeg alvor af mit længe

nærede ønske om at komme til at afsløre eventyrfuglens hemmeligheder. Jeg betragtede mig nu som tilstrækkelig udrustet i de vigtigste henseender, så at jeg kunne gå i gang med den første etape af opgaven.

I vintermånederne efter nytår 1959 begyndte jeg at tilbringe dag efter dag ude i de ensomme skove, der nu var helt sneklædte. I mellemtiden havde erfaringerne lært mig, hvor der var størst chancer for at finde bopladser. Det var nemlig håbløst at gå og lede på må og få. Eventyrfuglen yndede så godt som altid at opholde sig i de skovarealer, hvor der var rigeligt med åbne pladser, og hvor der var betingelser for et rigt insektliv i sommermånederne. Den havde også en særlig forkærlighed for rigtig gammel højskov, helst egebevoksninger. Desværre var det sparsomt med det i de fleste skove, som bliver udnyttet til det yderste, så gamle bevoksninger kun sjældent få lov til stå ret længe.

Som jeg tidligere har beskrevet, lykkedes det mig som helhed i 1959 og 1960 at finde en snes gemte redesteder, og ialt har jeg fundet op imod et halvt hundrede bopladser, som har været Hvepsevågens tilholdssteder. Hidtil er det langt det største antal, der er fundet, og jeg har fået et ganske godt indtryk af de skjulte fugles tilværelse gennem de mange spændende timer sammen med dem.

Over 1000 timer har jeg tilbragt i skjul, kun få meter fra

En hvepselarve er lige ved at blive puttet i den spæde unge.

Med levende interesse følger han de spæde ungers bevægelse.

Hvepsevågens bopladser, og timerne har været fordelt ved 6 forskellige reder, 3 i 1959 og 3 i 1960. Det var nødvendigt at bruge så megen tid, hvis det skulle lykkes at få fotograferet hver eneste lille detalje i deres skjulte familieliv.

Nå, men lad os vende tilbage til den egentlige historie, og se, hvad der skete oppe i den mørke trækrone.

Oppe i mit skjul har tiden sneget sig af sted, minutterne er gået, som om det var lange timer, men mod øst lysner det mere og mere, den gryende dag nærmer sig for alvor. Selv om man er blevet lidt stiv i kroppen efter at have siddet så længe ubevægelig i de kølige nattetimer, er det alligevel vidunderligt at tænke sig, at man atter skal opleve, at livet vågner omkring en. Det er altid, som om det er første gang, alt er så uberørt, frisk og nyt.

Der går da heller ikke lang tid, før de første spæde lyde røber, at der er liv i den store trækrone. En lille fjedret skabning er begyndt at røre på sig, og de første lyde smitter straks de andre, som hurtigt beviser, at der er meget mere liv.

De første genkendelige toner lyder fra brændebunken; det er bror mus, som færingen kalder den, eller helt korrekt, den lille korthalede gærdesmutte, der altid holder til

i brændestablerne, hvor den ustandselig vimser omkring; ikke et øjeblik har den ro på sig, og får man kun et kort glimt, ja, så kan den såmænd godt til forveksling minde om en livlig lille skovmus. Som regel varer det ikke længe, før den skal give sin mening til kende over et eller andet tilfældigt, og så lyder der med ét høje snerrende toner. Utroligt at sådan en lille skabning, der ikke vejer meget mere end et blad skrivepapir, kan være i besiddelse af et så kraftigt stemmeorgan.

Selv om det nu er over midsommer, er skovduehannerne lige så kåde som i det tidlige forår. Ustandselig kurrer de om kap med hinanden.

Omsider kommer den opgående sol tilsyne, en glødende ildkugle, der med ubeskrivelig skønhed hæver sig over skovens krontag, og straks ændrer alt udseende. Et lyserødt skær kastes hen over trækronernes dugvåde blade, og ud mod engen bliver de mørke, mosgroede stammer forvandlet til dybtrøde, glødende pæle, der ustandselig skifter karakter. Det er næsten som en skovbrand, hvor flammerne kastes frem og tilbage.

Den gryende dags næsten overnaturlige farver varer kun ved en kort stund. Langsomt ændrer stammerne atter udseende, og lidt efter lidt, medens solen hæver sig højere tilvejs, går farverne over i en bleggul nuance. Alt er nu

*På udkig over engen.
Måske et par uforsigtige
hvepse skulle røbe deres
gemte bo.*

blevet levende, der sker noget ustandseligt. Ivrigt følger jeg med så godt jeg kan; det er en fortryllende verden her i eventyrfuglens skov. Selv om det er lyst over trækronerne, hersker der endnu tussmørke under trækronernes løvhang.

I sækkelærredet har jeg flere små kighuller, hvorigennem jeg kan følge omgivelserne til flere sider. Indtil nu har jeg set ud mod engen, hvor der skete mest. Først da der med et rører sig noget bag ved mig, drejer jeg mig forsigtig omkring og ser ud af det modsatte kighul. Herfra kan jeg skimte de krogede og furede egestammer. Kun et par meter fra mig i den store kløft i nabotræet ligger eventyrfuglens skjulte borg. Den består af over en kvadratmeter stor bunke visne og friske løvbærende grene, som igennem årene er slæbt sammen og trådt ned til en kompakt og solid masse. Det er deres simple bo, som de trofast år efter år vender tilbage til, og hvor de lever deres forunderlige tilværelse.

Sent om foråret, når de fleste fugle allerede har æg og unger, og når skovene står fuldt udsprungne, først da ankommer Hvepsevågerne nede fra det tropiske Afrika, hvor de lever langt det meste af deres liv. Det er den eneste i sin art i de nordiske lande, som er her i en så koncentreret yngletid.

Mange af parrene er allerede under trækket nordpå fast tilknyttet hinanden. Når rejsen begynder, slår parrene sig sammen i mindre flokke, og først når de er i nærheden af deres gamle ynglepladser, deler de sig ud og flyver hver til sit. Vi er da nået hen i midten af maj måned, og det første, parret gør efter at have afsluttet sin lange rejse, er at op-søge deres gamle boplads. Er den endnu i orden og ikke blevet beslaglagt af andre beboere, ja, så vil de som regel straks begynde at bygge. Hele dagen igennem henter de friske løvgrene fra nabolaget. Meget ofte hænder det, at musvågerne bemægtiger sig rederne, og så er de rette ejere tvunget til at finde et nyt sted. Det er ikke altid, de har tid til at bygge en ny rede. Findes der en anden forladt rovfuglerede i nærheden, tager de ofte til takke med den. Det er iøvrigt ikke så sjældent; selv har jeg kunnet konstatere, at næsten halvdelen af de over 40 beboede reder, jeg har fundet, har tilhørt andre rovfugle før i tiden.

I reglen går der kun en god uges tid, efter at parret er kommet til ynglepladsen, før hunnen lægger sit første æg, og et par døgn senere sit andet. Flere kommer der som regel ikke. Inden æggene lægges, holder hunnen for det meste til på redan, og rugningen begynder straks efter, at det første æg er lagt. Begge magerne deler ligeligt rugningen mellem sig, og præcis 38 døgn efter går skallen i stykker

*På opdagelse i skov-
skrænten.*

på det første æg og en henrivende lille, hviddunet unge er kommet til verden. Ungen er et par døgn om at slide hul på æggeskallen, og imens kan man høre, at den piper næsten uafbrudt inde i ægget. Så godt som altid kommer der unger ud af æggene; det er uhyre sjældent at finde et æg, der er ubefrugtet. Jeg har kun set noget sådant hos et eneste par. Måske har den ene mage været for gammel; det var påfaldende, at der flere år i træk kun kom én unge ud af de to æg hos dette par.

Ligesom der normalt er to dages ophold mellem lægningen af de to æg, således er der også to dages ophold mellem udklækningen. Det er vist sjældent, at en unge dør på naturlig måde, kun én gang har jeg måttet antage, at noget sådant skete. Det var uheldigvis ved en af de reder, jeg have skjul, og som jeg i 1960 lavede en kinofilm af.

Det var en særlig udvalgt rede, hvor der nødvendig måtte ske uheld. Forholdene var meget gunstige til fotografering, da der kom sollys til redens det meste af formiddagstimerne. Det hører til de store undtagelser, at finde en rede, der er således placeret, som tilfældet var her. Jeg førte megen kontrol netop med denne rede og særlig i den periode, hvor æggene skulle klækkes, for jeg ville se, om det kunne lykkes at få filmet ungen, når den kom ud af ægget. Resultatet blev da også ganske godt.

Den første unge, der kom til verden, var meget livskraftig og pippede uafbrudt. Det havde den også gjort, inden den kom ud af ægget; derimod viste der sig ikke livstegn fra det andet æg, selv et par dage efter at det skulle have været klækket. Til min store ærgrelse måtte jeg antage, at ægget var ubefrugtet, men for en sikkerheds skyld lod jeg det dog ligge i reden. Til min store overraskelse opdagede jeg et par dage senere, at ungen var ved at komme ud af dette æg. Tilsyneladende så den ud til at være ganske normal, den pippede dog ikke så meget, som den første havde gjort. Min glæde over, at der var kommet en unge til, skulle imidlertid ikke vare så længe. Da jeg den næste dag kom ud til reden, var den yngste unge sporløst forsvunden. Det er sikkert tilfældet, at ungen fra starten har været for svagelig og derfor har været dobbelt så lang tid om at komme ud af æggeskallen. Måske er ungen død, kort efter at den er kommet til verden, eller også har de gamle fugle med det samme set, at den har været for svagelig, at den ingen livsbetingelser havde for at klare sig. De er derfor enten fløjet bort med den, eller har simpelt hen smidt den ud af reden. På skovbunden er ungen hurtigt fundet af et eller andet rovdyr og er blevet ædt.

Så snart forældrene hører, at ungerne giver livstegn fra sig, bringer de hvepsekager med mange larver til reden.

*Lidenskabeligt graver
den i jorden.*

Det er morsomt at se, at der ofte bliver samlet et helt forråd, endnu medens der er æg. Forældrene er blevet inspireret til at hente mad, så snart de hører ungerne ivrige pippen, et par dage før de kommer til verden.

Lige så snart den nyfødte unge er blevet tør og har samlet lidt kræfter, er den parat til at modtage en ordentlig mundfuld af de dejlige saftfyldte hvepselarver. De første par dage efter at ungerne er kommet ud af æggene, kan de endnu ikke rigtig se, men kun ganske svagt skimte, hvad der sker omkring dem. Ofte når jeg har siddet ved reden og iagttaget de små hviddunede unger, har de tigget mad af mig, som var det en af deres rigtige forældre, der stod på reden. Bevægede jeg varsomt min hånd hen mod ungen, pippede den ivrigt og nappede efter fingeren, ligesom den ville have mad.

Begge de gamle forældre er uhyre omsorgsfulde for de små unger. Hannen har lige så meget med spædbørnene at gøre som hunnen, men alligevel har han i det store og hele intet at skulle have sagt. Når hunnen ankommer til reden, trækker hannen sig hurtigt og respektfuldt tilbage; kommer hannen derimod til boet, når hunnen er der, vil man hurtigt opdage, at hun har det store ord. Behager det hende at blive på reden, ja så gør hun det, og hun skal nok hurtigt sende hannen et blik, der i al korthed betyder, at

han skal ud og bestille mere, og uden betænkning vil han da også forlade reden.

Når han et stykke tid senere igen indfinder sig, og hunnen omsider har fået lyst til at få luft under vingerne, ja så stikker hun simpelthen af, næsten inden hannen får tid til at sætte sine ben på redekanten. Så er der ingen diskussion om, hvem der skal være på reden. Som regel er hannen begejstret for at være hos de små unger; han er levende interesseret i, hvad de små foretager sig og følger spændt hver eneste bevægelse. Ofte har jeg set ham, mens ungerne var helt små og hviddunede, hvor han puttede sit hoved helt ned til dem og blev ved med at pille i ungernes lange dun.

Han gjorde det med største varsomhed og gik så stærkt op i at sysle med de små unger, at han helt glemte at holde øje med omgivelserne. Når jeg så pludselig rørte mig inden i mit skjul, blev han helt forskrækket og så sig forvirret om, men snart havde han atter glemt alt. De små klynkende unger fangede hurtigt hans interesse.

Når de gamle kommer hjem med hvepsekager, hænder det meget ofte, at der endnu kravler hvepse i stort tal omkring på vokskagerne og på selve cellerne, hvor larverne sidder. Det kan løbe en koldt ned ad ryggen, når man ser de små dunede og hjælpeløse unger ligge der midt imellem et myldrende hav af levende hvepse.

*Således kan det gemte
redested tage sig ud, når
det bliver set fra
nabotræets krone.*

Det er fantastisk, at Hvepsevågen er i stand til at finde så mange skjulte hvepseboer. Det drejer sig om adskillige hver dag gennem en lang periode på flere måneder. Jeg har bemærket, at på de dage, hvor det regner, eller hvor vejret i det hele taget er køligt, bliver der ikke fundet så mange boer, som på de varme dage. Det er jo en kendt sag, at der er mest liv i insektverdenen, jo varmere det er. Det er mærkeligt at tænke sig, at den store eventyrfugl, der næsten har et vingefang på 1 ½ meter, kun efterstræber så små insekter som hvepseyngel, og det utrolige er, at larverne alene udgør så godt som al den føde, de ernærer sig af. Selvfølgelig hænder det, at de finder andet spiseligt, såsom forskellige insekter, regnorme, frøer og fugleunger. Det er dog alltsammen så minimalt, at det intet har at sige i forhold til alle de hvepselarver, der bliver ædt. Under særlige omstændigheder er frøerne de eneste, der kan komme i betragtning, og i så fald gælder det kun i de år, hvor der er meget få hvepse. Under normale forhold vil ungerne ikke røre en frø. Til trods derfor kommer forældrene ret ofte til reden med sådanne. Frøkadavrene hober sig efterhånden op, så hele redens bund udgør et makabert skue.

I moserne og på store udstrakte enge har Hvepsevågerne deres yndede jagtområde. På en gammel stub ude i en sumpet eng, hvor vegetationen når langt over mandshøjde,

har den gamle han sin udvalgte udkigspost. Her sidder han i timevis og følger alt, ingen kommer og forstyrrer. Der er altid et myldrende liv ved en så frodig mose som denne. Insekterne summer overalt, særlig alle de forskellige guldsmede, som ustandselig svirrer i luften og som små helikoptere flyver fra blad til blad. Men også nede mellem det høje græs rører der sig liv. På en halvrådden gren, der rager lidt op over det mudrede vand, ligger en stor sammenrullen snog og soler sig. På de utallige åkander er de grønne frøer kravlet op og har sat sig til rette på de store blade, hvor de samtidig sidder godt camoufleret. Med eet har snogen vejret noget. Den hæver langsomt sit hoved tilvejs og bevæger det rytmisk frem og tilbage, så de sortglinsende skæl blinker i det klare sollys. Et øjeblik senere ruller den sig elegant ud og er lynsnart forsvundet i det klare vand.

*Et idyllisk familieliv
på reden.*

Det hele er en livsudfoldelse uden lige. Der sker små dramaer uafbrudt, og lige så ofte bliver nyt liv skabt. Men stadig sidder den gamle han ubevægelig på sin post.

Henne i skrænten, som skræner ned mod mosen, her har hvepsene gang på gang gravet deres boer, men lige så ofte er de blevet gravet frem og udplyndret for hele deres afkom – jo, den gamle hvepsevåge kender de gode steder. Ofte flyver han derhen og undersøger det hele endnu en

gang så grundigt, at der vist ikke findes den fordybning i skråningen, der ikke har været taget nøje i øjesyn. Han forstår at bevæge sig på jorden med en behændighed, man ikke skulle tiltænke en sådan fugl.

Intet går hans skarpe blik forbi. Er der noget mistænkeligt, så river han i græsstråene med sine skarpe kløer. Er der så noget, varer det ikke længe, før en hveps flyver tilvejs, og i samme nu har den røbet hele hemmeligheden. Det nytter ikke, at hele sværmen flyver til vejs for at angribe fredsforstyrren. Han er godt udrustet, så at hvepsene ikke kan stikke igennem den tætte fjederham.

Jorden bliver nu revet til alle sider, og han sanser ikke de rasende hvepse, der sværmer omkring ham i en kæmpeflok. Efterhånden kommer selve vokskagerne tilsyne med de sekskantede celler. Det optager ham sådan, at han ikke ænser hvepsene, der uafbrudt svirrer forbi.

Selv om han er så ivrig optaget af sit arbejde, strækker han dog sin lange hals i vejret for at sikre sig, at der ikke kommer nogen og forstyrrer ham i hans alvorlige foretagende. Efterhånden er hullet blevet så stort, at han kan rive de store hvepsekager op af jorden. De er fyldt med hundreder af lækre larver, og selv tager han et par stykker, for ligesom at begynde med en smagsprøve. Derpå flyver han hjem til boet med fangsten. Er det et stort

hvepsebo, kan der være så mange vokskager, at der må flyves flere gange frem og tilbage for at hente dem alle.

Efterhånden som gravearbejdet skrider frem, bliver der så stort et hul, at hele den mægtige fugl forsvinder under jorden. Det kan da hænde, at den er så ivrigt optaget af sit forehavende, at den i en kort stund glemmer den farefyldte omverden.

Lige så snart hunnen opdager, at gemalen har en god fangst med hjem, bliver hun ude af sig selv af henrykkelse. Hun, der ellers altid holder på værdigheden, opfører sig fuldstændig som en unge; hun huler op og tigger, indtil hannen har afleveret sin gode fangst.

Fra den dag ungerne kommer ud af æggene og til den dag, de kan flyve deres første flyvetur til et af nabotræerne, går der ca. 42 dage. I den første halvdel af denne tid er hunnen kun ude på ganske enkelte korte jagtture. I denne periode må hannen alene fremskaffe den største del af føden. Først senere, i den anden del af ungerens redeophold, bliver det nødvendigt, at hunnen fuldt ud deltager i jagtturene, da ungerne nu er blevet så store, at de selv kan sætte utrolige mængder til livs.

Efterhånden som sommermånederne gik, havde jeg fået samlet mig et stort og afvekslende billedmateriale. For første gang fik Hvepsevågen hele sit skjulte og mystiske fa-

Hvepsevågen er en stor og elegant flyvekunstner.

Den gamle hanfugl, der senere blev så mistroisk, er netop landet på reden.

milieliv afsløret i fotografiske farvenærbilleder. Jeg syntes dog alligevel, at jeg manglede et par gode flugtbilleder af den mærkelige fugl, der så ofte bliver forvekslet med den velkendte musvåge. Derfor besluttede jeg at fortsætte mine forsøg, indtil jeg i det mindste bare havde fået ét hæderligt billede. Med håb og tålmodighed ville det måske lykkes med mit kamera at fange den flyvende eventyrfugl i sin elegante flugt.

Året efter konstruerede jeg en primitiv hængekøje af et par sække, den blev fastsnøret i de allerøverste grene i en trækrone. Der havde jeg mulighed for i nogenlunde behagelighed at kunne tilbringe mange timers venten. På et eller anden tidspunkt måtte det vel behage Hvepsevågen at lægge sin flyverute forbi mit opholdssted. Jeg havde udvalgt et særlig højt træ, som stod i nærheden af reden, og hvorfra jeg havde gode betingelser for at komme til at se ud over skoven.

Altid havde jeg et par skudklare kameraer parat ved min side. Dag efter dag i flere uger, tilbragte jeg her i trækrone-nes øverste grene. Der kunne gå op til 5-6 dages venten, uden at jeg fik taget et eneste billede. Der blev dog rig lejlighed til at iagttage Hvepsevågerne, når de svævede højt oppe i himmelrummet, men der var de som regel uden for kameraets rækkevidde.

I den korte periode, hvor Hvepsevågerne er i landet, har de så travlt med at passe æg og unger, at det kun er en meget begrænset tid, de har tilovers til at boltre sig i luften. Når de endelig kommer til vejs, er de endnu mere elegante end musvågerne. De har lidt længere og smallere vinger, og halen er også lidt længere end musvågernes.

Han varmer de spæde unger.

Det er en sjælden oplevelse at se den vidunderlige paringsflugt. Den kommer gerne til udfoldelse, når hannen kommer hjem til redestedet efter endt jagtudflugt. Fra min hængekøje i trækroneerne opdagede jeg først en lille mørk prik, som hurtigt nærmede sig i retning af redestedet, men den blev ved at holde sig i den fantastiske højde. Pludselig trækkes de lange vinger ind til kroppen, og nærmest som et projektil styrter den hundrede meter lodret ned for derefter at hæve sig svagt op i en flot kurve. Kun få minutter efter er den atter klar til at foretage den fantastiske manøvre; atter og atter vedbliver den at styrte sig lodret ned over skovens krontag.

Omsider er den i sine styrtdyk nået ganske lavt ned over trækroneerne. Nu bevæges vingerne langsomt frem og tilbage, samtidig hæves de højt over ryggen, og i et kort øjeblik sitrer de. Den mærkelige flugt fortsætter i nogen tid. Det er, som om hannen vil fremvise alle sine yndefulde bevægelser i slow motion for dem, der ynder den slags.

Han virker så livsglad, og i sin kådhed ænser han vel næppe, hvordan hans bevægelser ser ud, men han ved med sikkerhed, at magen skal være hos de spæde i det skjulte bo under en bestemt trækrone. Og netop derfor er hele den livsglade flugt foregået over et ganske bestemt sted. For hunfuglen, der har set det hele, er det en afbrydelse af den ensformighed, som hersker, så længe de små unger må beskyttes i den brændende sommersonne. Hendes hoved har ligget på skrå, og med spændt opmærksomhed blandet med lige så meget misundelse, har hun fulgt silhuetten af hannen, der har kastet sig frem og tilbage over træernes kroner.

Således sad jeg ofte og betragtede det flyvende Hvepsevågepar, men kun med lang tids mellemrum kom de så nær, at der var mulighed for at fotografere. Nå det endelig skete, var det kun hunnen, der kom tæt på. Hannen holdt sig altid langt borte. Det var nødvendigt at være på vagt hele tiden.

Den gamle hunfugl var lumsk og beregnende; hun kom altid, når man mindst af alt ventede det, men med tiden lærte jeg hendes vaner at kende. Det var som regel sådan, at hun afsluttede en flyveøvelse med en række styrtangreb, som var rettet mod mit tilholdssted. Først plejede hun at stige langsomt tilvejs med de smukke vinger helt udspi-

lede, og i store cirkler hævedes hun op som af usynlige kræfter.

Svæveflugten fortsattes i en opadgående spiral, indtil hun blev helt usynlig for det blotte øje. Et stykke tid efter kom hun atter til syne. Med hurtige og kraftige vingeslag fløj hun lavt over skoven et par hundrede meter borte. Lidt efter ændredes retningen, og i næste sekund styrtede hun målbevidst og lynhurtigt mod mit opholdssted.

Inden jeg overhovedet kunne fange hende i kameraets søger, var hun med et hvinende sus og et ophidset kampskrig allerede strøget forbi, ganske nær mit hoved. Nu fortsatte hun med en hel række voldsomme styrtangreb, ligesom hun ville vise, at hendes tålmodighed havde nået bristepunktet. Efter lang tids forløb fik jeg dog brugbare optagelser.

Nu da jeg sidder i mit skjul i den tidlige morgenstund, oplever jeg at se det idylliske familieliv i eventyrfuglens bo. Ungerne klynker, og så godt de kan, vralter de utålmodige rundt. Tit putter de sig ind under moderfuglens varme fjer, for det er køligt i de første morgentimer. Lige i øjeblikket har hunnen meget travlt med at ordne og pudse sine fjer; først efter en halv snes minutter er morgentoiletet færdigt. Et par minutter senere iagttager hun de urolige unger, der for alvor er ved at blive sultne;

Hun står trofast i timevis og giver ungerne skygge, imedens midsommersolen ubarmhjertigt kaster sin hede ned over skovens krontag.

hun retter lidt på grene i redekanten og ser sig nøje omkring.

Lidt efter strækker hun sin lange hals i vejret og stirrer hen i en bestemt retning. Efter et par minutters betænkning kaster hun sig ud fra redekanten for at flyve over i et af nabotræerne, hvor hun basker søgende rundt fra den ene til den anden gren. Af og til river hun en lille gren af, men er åbenbart ikke tilfreds og kaster den bort igen. Efter flere minutters ivrig søgen finder hun en gren, som passer hende. Hun får den tilsidst brækket over efter at have bidt lidt i den, og så flyver hun over til reden med den udvalgte gren. Her er hun stærkt optaget af at finde den rette plads, hvor hun har tænkt sig den skal ligge. Er hun i rigtigt godt humør, kan det hælde, at hun henter flere nye grene lige efter hinanden.

De gamle Hvepsevåger opholder sig længe ved redestedet i morgentimerne. Når de først drager ud senere, skyldes det vel først og fremmest, at de henter deres føde fra insektverdenen, hvor der først rigtigt kommer liv op ad dagen.

I reden er ungerne, efterhånden som tiden går, blevet mere og mere sultne. Den gamle hunfugl har ikke fred for dem et øjeblik, hele tiden napper de efter hende og tigger om mad. Hannen aflægger reden en visit, kort før han drager ud på den første fangst. En dag kunne jeg se på hun-

nen, at hun med spændt opmærksomhed fulgte noget, og lidt senere frembragte hun sagte og langtrukne hylelyde, imedens hun stirrede i en bestemt retning. Et par sekunder senere fløj hun bort fra reden, og ligeså snart hun var væk, ankom hannen. Ungerne blev helt vilde af henrykkelse, imedens de enstemmigt hylede op.

Længe får hannen aldrig lov til at opholde sig på reden, ungerne nærmest smider ham ud og bliver ved med at puffe og nappe efter ham, indtil han forlader boet.

Det er meget forskelligt, hvor længe jagtturene varer. Nogle gange gik der kun ti minutter, og andre gange kunne der gå timer, før den gamle fugl vendte hjem til reden med fangst.

Midt på dagen herskede der en næsten søvnig tilstand, alt levende ligesom døsede hen, og kun insekternes summen tiltog, jo varmere det blev.

Imedens stod moderfuglen i den værste hede og gispede efter vejret. Når en af ungerne klynkede, rettede hun straks sine skærmende vinger ud, så der blev tilstrækkelig skygge for dem. Sådan kunne det vare ved i timevis, indtil solen havde rykket sig så meget, at trækronerne kunne give den fornødne skygge. Imedens havde hannen været et par gange på reden, og hver gang havde han afleveret en frø. Hverken ungerne eller hunnen var interesseret i

Før han kaster sig ud fra reden, betænker han sig et øjeblik, måske var det mit skjul, der fangede hans opmærksomhed.

Hvepsevågerne varierer kolossalt i udseende, denne han er den lyseste, jeg endnu har set.

nen, at hun med spændt opmærksomhed fulgte noget, og lidt senere frembragte hun sagte og langtrukne hylelyde, imedens hun stirrede i en bestemt retning. Et par sekunder senere fløj hun bort fra reden, og ligeså snart hun var væk, ankom hannen. Ungerne blev helt vilde af henrykkelse, imedens de enstemmigt hylede op.

Længe får hannen aldrig lov til at opholde sig på reden, ungerne nærmest smider ham ud og bliver ved med at puffe og nappe efter ham, indtil han forlader boet.

Det er meget forskelligt, hvor længe jagtturene varer. Nogle gange gik der kun ti minutter, og andre gange kunne der gå timer, før den gamle fugl vendte hjem til reden med fangst.

Midt på dagen herskede der en næsten søvnig tilstand, alt levende ligesom døde hen, og kun insekternes summen tiltog, jo varmere det blev.

Imedens stod moderfuglen i den værste hede og gispede efter vejret. Når en af ungerne klynkede, rettede hun straks sine skjærmende vinger ud, så der blev tilstrækkelig skygge for dem. Sådan kunne det vare ved i timevis, indtil solen havde rykket sig så meget, at trækronerne kunne give den fornødne skygge. Imedens havde hannen været et par gange på reden, og hver gang havde han afleveret en frø. Hverken ungerne eller hunnen var interesseret i

Før han kaster sig ud fra reden, betænker han sig et øjeblik, måske var det mit skjul, der fangede hans opmærksomhed.

Hvepsevågerne varierer kolossalt i udseende, denne han er den lyseste, jeg endnu har set.

disse og smed dem hurtigt ud til siden, uden mere at skænke dem en tanke. Hannen var straks efter fløjet sin vej, da der på reden herskede stor utilfredshed med, at han kom hjem med så kedelige jagtresultater.

Først efter lang tids forløb ender det med, at han finder et gedehamsebo. Hunnen får værdigt overrakt fangsten, og imens farer ungerne til for at redde sig en lækker bid. Et kort øjeblik står begge forældrene på reden og ser sig majestætisk omkring. Man lægger rigtig mærke til, at hannens iris er mere orangefarvet, det går nærmest over i det rødlige. Hunnens iris er rent gul. Selv om Hvepsevågerne varierer meget i udsende, er det en regel, hvilket iøvrigt har været tilfældet ved alle de reder, jeg har set, at de udfarvede hanner alle mere eller mindre har et askegråt eller gråligt skær over hovedet, og dette skær fortsætter lidt ned over nakken.

De udvoksede unger ligner slet ikke de gamle. Først og fremmest er deres iris grå eller blålig, og deres vokshud over næbbet er gul i modsætning til de gamles, der er sort, så det skulle være let at se forskel på en unge og en voksen, hvis man har dem på passende afstand. Derimod tror jeg ikke, det er muligt at se kønsforskel på ungfuglene. De fleste er ensfarvede og brunlige, og der findes en lysebrun og en mørkebrun type.

Det var utroligt, så tillidsfulde de gamle fugle var overfor mit skjul, selv om det kun godt og vel hang et par armslængder fra reden. Her levede jeg i ugevis side om side med den mærkelige Hvepsevåge og afslørede dens forunderlige hemmeligheder. Det var som at være tryllet ind i en anden ukendt verden, hvor der herskede retfærdige love. Jo flere enkeltheder den ærefrygtindgydende natur åbenbarede, desto skønnere blev det hele.

At jeg kalder Hvepsevågen for en eventyrfugl, skyldes ikke dens udseende som nogle måske ikke ville finde så særpræget. Til gengæld er dens levevis og karakter det på mangfoldige områder. Jo mere man lærer den at kende, desto mere bliver man overbevist om dens særpræg, for i sin handlemåde står den i skarp kontrast til alle andre.

Jeg kom til at tænke på et forunderligt par, som jeg havde lært temmelig godt at kende. Mit skjul hang ved deres rede i det foregående år. Det var iøvrigt det første skjul, jeg havde ved Hvepsevågens bo, så i alle henseender var jeg forsigtig, da jeg ikke anede, hvordan den ville reagere overfor et skjul.

Jeg startede med at anbringe mit gemmested ved et træ, der stod 15 meter fra redetræet. På det tidspunkt havde hunfuglen ruget på sine æg i ca. 3 uger, og jeg var meget spændt på hvad fuglene ville sige til min indblanding.

Det var denne mægtige rede, der faldt ned.

For ikke at komme til at ødelægge noget, havde jeg besluttet, at så snart skjulet var hejst tilvejs, ville jeg efter en times forløb komme igen for at konstatere, om hunnen var vendt tilbage. Hvis de ikke havde akcepteret mit skjul, havde jeg været nødsaget til at tage det ned igen for ikke at risikere, at reden blev forladt. Det gik dog ikke så galt. Da jeg kom tilbage, kunne jeg straks se, at den gamle fugl rugede, halen stak et lille stykke ud over redekanten.

Jeg var meget glad for, at det var gået så godt den første gang; men afstanden var naturligvis for stor til, at jeg kunne optage nærbilleder af Hvepsevågens familieliv. Men som tiden gik, og de gamle fugle blev fortrolige med mit skjul, rykkede jeg det nærmere hen til reden, indtil det kun befandt sig to meter fra boet.

I mellemtiden var ungerne kommet ud af æggene, og tiden skred frem. Alt forløb ganske normalt; det gamle par havde vænnet sig til skjulet og var blevet ganske fortrolig med min tilstedeværelse, indtil ungerne var blevet halv-voksne. – Da skete der pludselig noget meget mærkeligt. Forholdet mellem den gamle hanfugl og mit skjul ændredes betydeligt. Hidtil var det ham, der lod sig mindst forstyrre af min nærværelse. Men på én gang var han på en ubegribelig måde blevet fuldstændig overmistroisk. Når jeg opholdt mig inde i skjulet, ville han absolut ikke flyve

til reden. Til gengæld var han ovenud interesseret i mit gemmested; i timevis kunne han studere det fra alle leder og kanter, og han gik meget grundigt til værks. Han balancerede ud på de allertyndeste grene for at komme til at kigge ind i de små huller, der var i sækkelærredet. Når han havde fundet dem, kunne han stå i lang tid lige udenfor og holde et vågent øje med det levende væsen, der opholdt sig inden for det camouflerede sækkelærred. Imens kunne jeg ikke andet end føle mig pinlig berørt over situationen.

En gang for alle var jeg blevet fuldt ud afsløret, der var intet at stille op mere. Nu forholdt det hele sig omvendt, således at det nu var den mystiske eventyrfugl, der udforskede det nysgerrige menneskevæsen, som uindbudt havde taget ophold i trækronernes hemmelighedsfulde verden i den mærkelige fugls ukendte rige.

Der blev nu nøje våget over mig, hver gang jeg var ude i mit skjulested; kun når hunfuglen var alene hjemme, gik alt normal til, men så snart hanfuglen indfandt sig, blev alt hurtigt ødelagt. Hans mistanke over for mit skjul fik efterhånden smittet hunnen, og længe varede det da heller ikke, før hun fløj nervøst bort uden at komme mere tilbage, så længe jeg var der.

Og så begyndte hannen på sin sædvanlige heksejagt. Ikke et øjeblik fik jeg fred; han blev ved med at kravle

I timevis sidder hannen ganske stille på sin særlige udkigspost og følger alt med levende opmærksomhed.

rundt på grenene lige uden for mit gemmested, indtil han havde fundet frem til de kighuller, hvorigennem han kunne få øje på mit hoved, og det endte altid med, at jeg blev prisgivet. Jeg kunne ikke komme til at se ud uden at møde den gamle hanfugls rødtlysende øjne, som uafbrudt fulgte mig, så længe jeg var i mit gemmested. Der var ingen anden udvej end at pakke sammen; det blev umuligt at optage flere billeder.

Imidlertid blev jeg ved med at komme til denne rede for at se, om ikke hannen ville forandre sig og måske atter blive mere medgørlig; men tværtimod, i de efterfølgende dage blev det meget værre, nu havde han for alvor lært mig at kende. De fleste gange, når jeg var på vej ud til redestedet, fløj han mig skrigende i møde, selv når jeg gik ud over den store lysning temmelig langt fra reden. Så kunne jeg over for træerne høre hvinende skrig, som fortalte mig, at jeg allerede var observeret. Når jeg et par minutter senere havde nået de første træer, blev jeg overfaldet af voldsomme styrtdyk. Gang på gang slog de stærke vinger ned over mig, så jeg hurtigt måtte søge tilflugt i den tætte underskov. Til trods for at jeg endnu var langt fra selve reden, vidste han udmærket, hvor jeg skulle hen.

Efterhånden blev han dog træt af sine uafbrudte angrebsforsøg og satte sig i et træ, hvor han længe og kon-

stant hylede op med langtrukne, hvinende skrig. Lydene var meget uhyggelige, og jeg har aldrig hørt noget lignende før eller efter. Det mindede nærmest om et nødstedt barns hjerteskerende skrig. Bopladsen lå nu hen, uden at jeg kunne optage flere billeder, men denne gamle hanfugls mærkværdige opførsel var en af de mest fantastiske oplevelser, jeg har været vidne til.

Selv om jeg har haft skjul ved fem andre reder, hvor jeg på samme måde kun har været et par meter fra boet, er der ikke nogen af disse beboere, der har forsøgt at udforske mit gemmested. Alle parrene har været vidt forskellige og ligeså mærkelige på hver sin måde; der var ikke to, der var ens under de samme forhold.

Det var en betingelse, at Hvepsevågerne ved de bopladser, jeg satte skjul ved, hurtigt fandt sig til rette med min tilstedeværelse og levede deres familieliv uforstyrret videre.

Hvis de ikke gjorde det, kunne jeg ikke optage naturlige billeder og lave en film, der skulle gengive deres virkelige tilværelse. Det var af stor nødvendighed at kende flere forskellige reder, så at jeg kunne udvælge de par, der mindst lod sig forstyrre. Heldigvis var de fleste medgørlige; kun ved en enkelt rede, hvor jeg havde skjul i en kort periode, viste det sig, at fuglene ikke kunne finde sig til rette

Hannen er kommet til reden med en nyfanget frø; der er dog ingen begejstring at se hos de halvvoxne unger.

med min tilstedeværelse. Dem kunne jeg ikke bruge til mit formål, og mit skjul blev da også hurtigt taget ned igen.

I det år, hvor jeg hovedsagelig arbejdede på at lave min kinofilm, skete der en tragedie ved en rede, der var udvalgt til at blive filmet. Når den var særlig egnet, skyldes det, at der var ideelle belysningsforhold på stedet. Reden var bygget i et stort lærketræ, og de omkringstående træer stod ret spredt. Igennem en længere årrække havde reden været benyttet af det samme par og var efterhånden blevet et kolossalt bygningsværk.

Desværre forholdt det sig sådan, at hele den mægtige rede alene hvilede på nogle forholdsvis spinkle sidegrene, hvilket var så meget værre, som grenene med tiden var gået ud, så at deres bæreevne var stærkt formindsket. Det var sket lidt efter lidt gennem en lang årrække. I begyndelsen hæftede jeg mig ikke ved det; først et stykke tid senere, da mit skjul var kommet op at hænge i nabotræet, blev jeg for alvor opmærksom på, hvor kritisk det så ud med den gamle rede. Den yderste af bæregrenene var fornylig faldet ned, så der skulle kun ganske lidt vind til, for at reden kom ud af ligevægt og gyngede uhyggeligt frem og tilbage. Da jeg meget nødig ville have, at der skete en katastrofe, forberedte jeg mig på, så snart det var muligt, at konstruere et nyt fundament til den nødstedte rede. Da

ungerne på daværende tidspunkt kun var få dage gamle, turde jeg ikke røre ved reden, før en uges tid var gået. Imens håbede jeg, at vejrguderne ville være nådige. Hver dag tog jeg ud til mit skjul og så på de gamles fugles omsorgsfuldhed over for de to små unger, der var fyldt med sprudlende livsenergi.

Idyllen fik ikke lov til at fortsætte. Kort forinden ugen var til ende, sad jeg som sædvanlig i mit gemmested. Det var om eftermiddagen, og der var fuldkommen stille i midsommerens hede. Alt forekom mig at være uddødt. Imens bagte solen igennem den disede himmel. Også i de foregående dage havde det været ganske stille, men denne eftermiddag forekom det mig, som om varmebølgen kulminerede. Hen over trætoppene dirrede luften af den kolossale varme, og fra lysningens frodige plante- og blomsterverden bølgede en vidunderlig, næsten bedøvende duft hen over træernes udbredte kroner.

Den dag sad begge magerne det meste af tiden på deres borg. Det var, ligesom de kunne lide at være sammen. Imens gik timerne og det blev sent på eftermiddagen. I den sidste tid havde hannen været ivrigt optaget af at hente byggematerialer. Flere gange i træk kom han til reden og afleverede friske grene til hunnen, som så sørgede for at lægge dem til rette, imens hun lå over de små og beskyttede

*Imedens hannen putter
noget i den ene unges
næb, ser den anden på
de sidste rester, som han
holder i sin ene klo.*

dem mod den brændende eftermiddagssol. Først under aftenen kom de frem og krøb urolige og klynkende omkring. Den gamle hanfugl havde jeg ikke set i den sidste tid, så han var sikkert fløjet ud på sidste jagttogt.

Den disede himmel bliver mere og mere overtrukket af et gråblåt skær, og langt borte i det fjerne hører jeg en svag og langtrukken rumlen. Det må være torden. Få sekunder senere jager et hastigt vindpust gennem træerne og får løvet til at rasle ildevarslende. Snart bliver det atter uhyggelig tyst. Alt levende kryber i skjul, også de dunede unger putter sig igen ind under moderfuglens beskyttende fjer. Efter et par lange minutters tavshed kommer der et endnu voldsommere vindpust jagende gennem skoven. Det får træstammerne til at bevæge sig rytmisk frem og tilbage. Den store rede i lærketræet bevæger sig også ganske lidt. I det samme strækker moderfuglen sin hals ivejret og ser sig nervøst omkring. Hun lægger sit hoved på skrå og følger med bange anelser redens helt unormalt gængende bevægelser. Tordenen nærmer sig og tager til i styrke, og længe varer det ikke, før enkelte regnstænk begynder at falde. Jeg bliver siddende i mit gemmested. Det er ligesom jeg ikke kan løsrive mig fra de uhyggelige forudanelser, jeg pludselig er blevet fyldt med.

Alt imens uvejret begynder at rase over skoven, ser jeg en edderkop, der har sit store, smukke hjulspind hængende på en gren lige over for mit gemmested; den får nu travlt med at bjærge sit bytte – et par store fluer, som er gået i fangstnettet. Da tordenen for alvor begynder at rulle, gemmer edderkoppen sig inde under den løsrevne bark.

Som minutterne gik, tog blæsten mere og mere til i styrke og susede mellem træstammerne. Og nu skete det uundgåelige, den mægtige rede rev sig løs, og i hvirvlende fart faldt den ned og havnede med et knasende brag paa skovbunden. Den ulykkelige mor var i det samme skrækslagen basket over i et andet træ, hvorfra hun så ned på skovbunden, hvor ungerne og de sørgelige rester af reden lå. Den gamle lærk gyngede bare videre, frem og tilbage, og havde nu den byrde mindre. Eventyrfuglens rede, som gennem årene flittigt var bygget op, endte nu som en stor bunke kviste og grene. Det blev en dyster afslutning på den skjulte borg i den ensomme skov. Den mørke uvejrhimmel blev uafbrudt oplyst af store lyn, alt imens regnen piskede ned over skovens skærmende kroner. Et øjeblik senere var jeg nået ned på skovbunden og for straks hen for at undersøge reden. Lige ved siden af lå den ene unge – den var død. Den anden lå gemt helt inde under den store redebunke. Jeg trak et par grene til side, så jeg kunne få fat på

*Regndråberne blinker
som klare perler, imedens
står han tålmodig
og beskytter ungerne i
den silende regn.*

ungen. Min overraskelse blev stor, da jeg så, at den gav livstegn fra sig. Jeg tog den op for at undersøge den. Med stor glæde konstaterede jeg, at den tilsyneladende var uskadt efter det store fald. Nu var der ikke andet at gøre end at tage den med sig.

På skovbunden kunne ungen ihvertfald ikke ligge; det første rovdyr, der ville komme forbi, ville straks æde den, så jeg måtte gå bort med den lille hjælpeløse skovtrod. Forinden jeg gik bort, kunne jeg ikke undgå at lægge mærke til de ulykkelige forældre, der ganske stille svævede lavt over trækronerne som et par triste, mørke skygger, der havde mistet alt.

I de følgende dage plejede jeg den lille unge, så godt jeg kunne. Fra de mange forskellige reder, jeg kendte, hentede jeg hvepselarver, så at mit plejebarn kunne få den helt rigtige kost. Og den tog rigeligt for sig af retterne. Snart blev den helt fortrolig med mig, og da jeg havde haft den i flere dage og sikret mig, at den ikke fejlede noget, tog jeg ungen med ud i skoven. Det lille kræ gjorde krav på at få al min tid, og det var mere, end jeg kunne overkomme.

Der var ingen anden udvej end at prøve, hvordan det ville gå, hvis jeg satte den op i en anden rede. Der var kun en eneste boplads, jeg kendte, hvor der blot var én unge. Og det var den rede, hvor den ene unge var død umiddel-

bart efter at være kommet ud af ægget. Her havde jeg jo også et skjul. Det var min anden udvalgte rede, hvor jeg filmede. Det hele passede så fint, som det overhovedet kunne. Ungen, der var i reden, var næsten på størrelse med den, der var faldet ned, de kunne faktisk være søskende.

Der var blot et afgørende spørgsmål tilbage, ville de nye forældre gå ind på at få en unge mere? De havde med tiden vænnet sig til kun at have én unge, som efterhånden var 14 dage gammel. Havde jeg nu ikke haft skjul ved denne rede, så var det ikke sikkert, jeg havde gjort dette eksperiment, da man ikke kunne udelukke, at der var en risiko til stede. Nu var det sådan, at jeg kunne sidde i mit gemmested og se, hvad der ville ske, når de gamle fugle kom tilbage på reden og til deres overraskelse ville opdage, at der befandt sig en ny unge på deres enemærker. Hvis det trak op til, at der ville ske ulykker, kunne jeg jo hurtigt gribe ind.

Da jeg omsider var nået ud til redestedet, skyndte jeg mig at få ungen op i den nye rede. Jeg var meget spændt på resultatet af redningsaktionen, og hurtigt klatrede jeg op i det andet træ, hvor jeg satte mig til rette i skjulet. Den fremmede unge fandt sig hurtigt til rette under de nye forhold, det var jo sådan, som det skulle være, detaljerne kunne den ikke huske mere. Først gik den rundt og hev i gre-

Til tider var hun virkelig frygtløs.

*Den, der ikke får først
bid, venter roligt og be-
hersket; den ved, at det
bliver dens tur næste
gang.*

nene, indtil alt var blevet inspiceret nøje; så rodede den lidt efter mad i redebunken og følte sig i det hele taget hjemme. Den retmæssige unge interesserede den nye sig overhovedet ikke for, den var jo vant til at have søskende. Enebarnet var derimod ikke helt tilfreds, den virkede ret flov og var krøbet helt ud til den yderste kant af reden, hvor den genert så bort og opførte sig, som om den fremmede unge ikke eksisterede.

Efter ti minutters forløb kom hannen og landede på reden, og det var tydeligt at se, at han blev meget forundret. Forvirret så han sig omkring, ligesom han ikke kunne fatte meningen. Den nye unge var derimod ikke spor tilbageholdende, fuldstændig som om det havde været dens egen far, tiggede den mad. Uheldigvis var det kun en frø, hannen havde med. Da den nye unge fik frøen, blev den med det samme utilfreds og kastede den til side. Kræsen var den endnu, selv efter at have været under menneskepleje i flere dage, og minsandten om ikke den nye unge bagefter begyndte at nappe efter den gamle hanfugl, ligesom den værdsågod havde at flyve ud og finde noget bedre mad. Den var sandelig uden hemninger. Alt imens lå den retmæssige unge stiltfærdig i baggrunden og så til med stor forundring. Et øjeblik efter fløj hannen bort igen. Den opførsel var den skam ikke vant til.

Uafbrudt havde den skubbet og nappet den gamle hanfugl, så han nærmest var blevet jaget ud af sin egen rede. Nu havde han åbenbart affundet sig med forholdene og var fløjet ud for at finde ny mad.

Lidt senere kom hunnen til reden med en hvepsekage, også hun blev forundret over at finde to unger i reden. Men ligesom hannen accepterede hun den fremmede unge. Ikke et øjeblik strejfede den tanke hende at gøre den nye unge fortræd eller at smide den ud af reden. Tværtimod, hendes holdning var endnu mere stolt og knejsende over, at der nu befandt sig to vidunderlige unger i reden.

Adoptivungen blev hurtigt gode venner med den retmæssige unge, og snart kunne de lide hinandens selskab. Ofte pillede de hinandens fjer og dun som tidsfordriv. Når de havde endt deres måltider, nappede de forsigtigt madresterne bort fra hinandens næb. Endnu har jeg ikke i et eneste tilfælde set, at ungerne sloges om maden, selv om de har været nok så sultne. De gamle fugle deler skiftevis maden ud, først lidt til den ene, så til den anden. Der går aldrig panik i en unge, der ikke får først. Den venter imens roligt og behersket og ved, at det bliver dens tur næste gang.

Livet gled roligt og uforstyrret videre, ungerne voksede kolossalt dag for dag og var efterhånden blevet et par rigtige livskraftige fyre. Allerede medens de opholder sig i

Ungerne beundrer den gamle mor; hun ser altid så mistroisk ud, når hendes klare, gule øjne følger omgivelserne med frygtindgydende opmærksomhed.

Hver morgen og aften bygges der ivrigt på reden. Her er hun ved at anbringe en lærketræsgren, som netop er hentet fra et nabotræ.

reden, viser deres graveinstinkt sig. Ofte er de ivrigt optaget af at rive i redeskålen med deres kraftige klør.

Så snart et vindpust jager gennem skoven, bliver ungerne optaget af at lave flyveøvelser. Det er en hvirvlende leg, vingerne bevæger de, så hurtigt de kan, alt imens de hopper op og ned. Endnu i dag er det en kåd leg, men om kort tid bliver det deres fulde alvor. Sådant skifter det hele dagen igennem, men hele tiden er ungerne agtpågivende og følger alt, hvad der rører sig af levende med stor opmærksomhed. Snart er der et par insekter, de ser efter, eller også er det en mejse, der leger akrobat på grenene bag dem.

Lige så tit har de det lille runde hoved nedefter som opefter. Ustandselig er den levende dunbylt i bevægelse og har ikke ro på sig et øjeblik, den skal absolut have sin næse i alt, hvad der foregår.

Selv om ungerne er blevet store, hersker der den samme dybe stilhed ved bopladsen som altid. Ganske vist bruger jeg også betegnelsen, at ungerne huler op, når de gamle kommer med mad. Men det skal forstås på den måde, at de altid er meget beherskede, når de bruger lyde. Det gælder både tigge- og hylelyde, som udtrykkes på en fantastisk stille og spæd måde, så det kun er muligt at høre lydene på få meters afstand. Så selv ungerne røber ikke deres hemmelighedsfulde bo i trækronerne.

Det er vanskeligt at beskrive lydene nøje, for jo mere man lærer dem at kende, desto mere opdager man, hvor kolossalt de forskellige toner varierer. Derfor er det kun muligt på en meget overfladisk måde at beskrive de karakteristiske lyde. De små ungers tiggelyde er en lang række dyp – dyp-lyde, som gentages i hurtig rækkefølge. Når ungerne er blevet ældre, ophører disse tiggelyde, som i stedet erstattes af langtrukne hylelyde: hy--æ,æ,æ,ee og hiiii.

På dette tidspunkt benytter de sig ofte af underholdningslyde, som minder meget om de tiggelyde, de havde da de var små. De gentages i en hurtig rækkefølge, som dip – dip eller dyp – dyp. Disse lyde minder meget om de gamle fugles og det er særlig hannen, der benytter sig af disse lyde.

Når den gamle hunfugl ser hannen sidde i nærheden af reden med medbragt fangst, og hun ønsker, at han hurtigt skal komme hen med det, da benytter hun sig af de samme hylelyde som de store unger.

Man må forundre sig over, at så store fugle i alle henseender har tilpasset sig til at leve en så hemmelighedsfuld tilværelse. Det er jo ikke helt korrekt at sige, at de er tavse, for så længe der hersker fred ved deres boplads, snakker de ofte indbyrdes med hinanden. Når de vil ud-

trykke noget for hinanden eller give deres mening til kende over et eller andet, sker det også tit med bevægelser. Kun ganske sagte lyde frembringes, når de er tæt ved hinanden. De skriger heller ikke op i angst, når et menneske nærmer sig deres boplads. Tværtimod hører man ikke en lyd, og de undgår i langt de fleste tilfælde at røbe deres tilholdssted.

Der er dog en undtagelse, hvor de gamle fugle benytter sig af et højt skrig, men det udstøder de som regel kun, så længe de befinder sig højt oppe i luften, hvor de alligevel ikke kan røbe deres skjulte rede. Dette specielle høje flugtskrig er der kun enkelte, der benytter sig af. På en vis måde minder skriget om et musvågeskrig, som dog ikke lyder så fløjtende og hæst.

Kun én eneste gang har jeg hørt, at moderfuglen under særlige farefulde tilfælde har skreget højt op i angst ved reden. Måske var det for at tilkalde den gamle hanfugl, som skulle komme og hjælpe i nødssituationen. Jeg overværede hændelsen fra mit skjul; ungerne manglede på det tidspunkt kun en uges tid i at kunne flyve bort fra reden. Det meste af dagen var forældrene optaget af at jage. Jeg sad i mit skjul fra den tidlige morgenstund; det blæste lidt. Med mellemrum skiftedes ungerne til at udøve langvarige flyveøvelser, ja, som små helikoptere, der ikke

kunne få tilstrækkelig luft under sig, måtte de nøjes med at hoppe ivrigt rundt.

En lille brun gærdesanger, der vel sagtens havde sin rede i nærheden, kom ofte flyvende og satte sig i nogle grene et par meter fra bopladsen; her skældte den eftertrykkeligt ud på de to uforståelige skovtrolde, som utålmodigt gik rundt i deres borg, nysgerrige som børn, og fulgte den lille sanger, der skrækslagen over sit møde med de mærkelige væsner fløj forfjamsket omkring og slet ikke vidste, hvad den skulle gøre af sig selv. Til sidst trak den sig tilbage, men endnu meget længe efter kunne jeg høre, at den lille sanger stadig var chokeret og uafbrudt gav sin mening til kende. Klokken var vel henad 9 om formiddagen, og der herskede fredelig idyl. Hannen havde netop været på reden og afleveret en mindre vokskage, men han var straks fløjet bort igen for at skaffe mere mad til de forsultne unger, som i løbet af få minutter havde trukket samtlige hvepselarver ud af vokskagernes celler.

Efterhånden nåede de første solstråler ned til reden. Det forstod ungerne at nyde, så længe det endnu var køligt i formiddagstimerne. De stillede sig med ryggen til solen og spredte vingerne og halen helt ud. Sådan kunne de stå længe og lade sig rigtig gennemvarme af solen. Men

Ungen øver sig i at bruge vingerne, imedens hannen ser til. Den anden unge piller larver ud af en hvepsekage, som den gamle han holder i sin ene klo.

snart blev de dvaske og lagde sig dovne ned. Ofte strakte de sig og lagde sig i de mærkeligste stillinger, som de dog syntes at finde meget behagelige.

Da skete der noget ildevarslende. Jeg kunne se på ungerne, at de langsomt ændrede udseende. Begge havde de rejst sig op og stod med opblæst fjerham. Også deres nakkefjer stod rejst og dirrede frem og tilbage. Deres halse stod krumt hævet, og med deres uhyggelige udseende stirrede de spændt i en bestemt retning. Jeg prøvede at få øje på, hvad det kunne være og stirrede ud gennem mit kighul. Det varede lidt, før jeg fik øje på, hvad det var. Faren, der var kommet lydløs som en skygge, lurede godt camoufleret i nærheden.

Det var virkelig alvorligt. Den største og mest frygtløse røver havde fundet den gemte boplads. Det var den kraftfyldte og lynhurtige duehøg, der nu iagttog sit sikre offer. De hjælpeløse unger vidste, hvad det gjaldt, for det var bestemt ikke gode hensigter, røveren havde. Når den nu alligevel sad og betænkte sig, før den angreb, så var det sikkert ungernes uhyggelige udseende, der var skyld i det.

Der gik måske hele 5 lange minutter, hvor duehøgen nøjedes med at iagttage de to trolde. I mellemtiden fik ungerne hjælp af den gamle moderfugl. Hun blev helt

ude af sig selv af raseri. Først fløj hun til reden og bredte sine store vinger ud over ungerne som et skærmende skjold. Hun så mere vild ud end nogensinde. Hendes øjne lyste af dødsforagt, og i næste sekund gik hun lynhurtigt til angreb. Med stærk fart fløj hun forbi den store høg og prøvede at slå efter den med sine stærke vinger.

*Ungen forsvarer reden
med stort kampmod.*

Høgen havde snedigt nok sat sig mellem de tætte grene, hvor den kunne sidde godt beskyttet mod angreb. Det voldte også moderen stor besvær at komme røveren tillivs. En direkte kamp turde hun ikke tage, der var alt for stor en risiko. Til gengæld rettede hun de voldsomste styrtangreb og gjorde alt, hvad hun kunne, for i flyvende fart at komme til at slå efter høgen med sine vinger. Desværre forhindrede grene det meste, og fredsforstyrrelsen lod sig ikke uden videre jage bort.

Moderfuglen anede til sidst ikke, hvad hun skulle gøre for at beskytte ungerne. I skrækslagen panik satte hun sig på en gren ved siden af reden og begyndte at skriges i vilden sky.

Imens fulgte hendes øjne uafbrudt den lumske høg, der blot sad roligt og ventede, indtil der ville komme et gunstigt tidspunkt til at angribe.

Hunnens højlydte og hvinende skrig lød kaldende ud over skoven. Hannen måtte være langt borte på sine

jagttogter og var ude i stand til at høre sin nødstedte mages skrig. Imidlertid gik de farefyldte minutter ved redestedet; snart var der gået en hel time, og den ulykkelige moderfugl havde efterhånden skreget sig helt hæs, så at hun tilsidst kun orkede at frembringe svage lyde. Hver gang høgen bevægede sig, reagerede hun omgående, krummede sin lange hals og hvædede. Hun var virkelig i besiddelse af den evne at gøre den vilde og frygtløse røver usikker. Omsider kom hannen hjem. Nu fik høgen ikke et sekund lov at sidde i fred, uafbrudt susede hannen tæt forbi og langede ud efter fjenden, der ikke så ud til at være glad for situationen mere. Langt om længe endte det da også med, at den gamle hanfugl fik held til at jage høgen væk fra sin gren.

Derefter fortsatte den vilde jagt hen over trækronerne, de kæmpende fugle steg højere og højere til vejrs. I den frie luft var hannen overlegen. De store og kraftige vinger kunne langt bedre udnytte luften end høgens korte vinger, der var bedre egnede til at jage i den tætte underskov. Den frygtede høg ville helst forlade stedet med en vis værdighed, men det blev imidlertid ikke undt den. Hannen kastede sig ofte ned over høgen, der målbevidst satte kursen bort. Begge fuglene hvirvlede rundt, og så ofte det var muligt blev høgen generet i sin sikre flugt.

Jeg fulgte længe det fantastiske skuespil, men efterhånden blev fuglene helt borte ude i den dybtblå horisont.

I dagene umiddelbart før ungerne kan flyve, vandrer de længere og længere ud på grenene; det er deres første opdagelse på vej ud i den store verden. De første spadsereture ud på grenene bliver foretaget med yderste forsigtighed, hvert eneste skridt bliver nøje tænkt igennem, før de vover sig videre frem. Men snart er ungerne blevet drevne klatremestre og har samtidig lært at bruge vingerne, hvor det kniber. Inden den første rigtige flyvetur tages, har de omtrent i to dage klatret runde i selve redetræets grene.

Jeg var nu klar over, at det kun drejede sig om nogle få dage, ungerne ville tilbringe i reden. Selv om de nu var blevet næsten fuldt så store som deres forældre, ja så blev den omsorgsfulde moderfugl ved med at komme til reden hen under aftenstunden for at beskytte de store unger mod nattens farer.

Blandt alle rovfugle er det kun hos denne mærkelige art, at moderfuglen overnatter hos sine unger, indtil de forlader boet. Den gamle hanfugl kommer ikke til reden om aftenen, han har sit bestemte overnatningstræ i nærheden.

Vi er nået hen i august, og det er en af mine sidste dage, hvor jeg sidder i mit skjul; jeg er krøbet derop om eftermiddagen og har nu tilbragt en times tid i skjulet. Der er

Hannen er i dette øjeblik ved at kaste sig ud i luften.

Den store unge er blevet vred og har i raseri rejst alle nakkefjerene.

kun en unge på reden, da den ældste dagen i forvejen har taget sin første flyvetur. Det vil sikkert ikke vare længe, måske allerede i morgen, så ville den yngste prøve, om dens vinger også har fået tilstrækkelige kræfter til at kunne bære den over i et af nabotræerne.

Men selv efter at begge ungerne har forladt reden, bliver forældrene ved med at bringe al føden til denne i de efterfølgende dage. Sålænge ungerne opholder sig i et af træerne, er de som sædvanlig ganske stille, og i reglen er de vanskelige at få øje på. I over en time, hvor jeg har siddet i skjulet, har jeg ikke hørt spor til den ældste unge; først da en af de gamle kommer med bytte, røber ungen sit tilholdssted ved at begynde at hyle op. Det viste sig, at ungen havde siddet ganske frit fremme i træet lige ved siden af. Så længe de sidder stille, har de forbavsende evne til at falde sammen med træernes løvhang.

Ungerne har endt deres måltid på få minutter, behændigt trækker de hvepselarverne ud af deres celler. Nu begynder de ivrigt at pille sig og ordne deres fjer. Efter en halv times tid basker den ældste unge atter over i et nabotræ, mens den yngre går uroligt omkring og ser længselsfuldt ud over reden. Når de voksne kommer med mad, opholder de sig kun få minutter ved reden for straks efter at flyve bort på deres evige jagtture.

Efterhånden falder tussmørket over skoven, det er sensommer, og der er næsten ingen fuglesang. Kun en sjælden gang lyder rødhalsens knitrende toner fra den mørke skovbund. Lidt senere basker noget i nærheden, og længe varer det ikke, før den gamle moderfugl kommer til reden med en frisk afplukket gren, som omhyggeligt lægges tilrette på redekanten.

Majestætisk travler hun flere gange rundt og inspicerer alt nøje. Imens ser den store unge klynkende til. Da hun omsider har sikret sig, at alt er i orden, falder hun til ro og stiller sig ret op i redens midte. Fra en mose i nærheden høres et par vildænders snadren; en fiskehejre er også på jagt i aftenskumringens stilhed, og engang imellem giver den høje, gryntende lyde fra sig. Moderfuglen og den store unge lytter interesseret til.

Der falder atter ro over den hvilende skov, kun fra de tætte buske lyder græshoppernes hvinende og snerrende syngen i et mangfoldigt kor, hvor de prøver at overdøve hinanden. Det er det eneste, der bryder den næsten fuldkomne stilhed.

Ovre på bopladsen betragter moderfuglen og ungen hinanden; de står begge som værdige skikkelser i deres ukendte rige. Den livskraftige og næsten fuldvoksne unge nærer fuld tillid til den gamles agtpågivenhed. Et øjeblik

*I løbet af få minutter
tømmer ungerne be-
hændigt de fyldte
hvepsekager.*

*Ungen holder af at tage
solbad.*

senere putter den sit hoved ind under moderens betrygende og varme bugfjer.

Lidt efter lidt, mens mørket tiltager i den sene aftenstund, forvandles den eventyrlige skabning til en ukendelig silhuet, der langsomt falder i ét med trækronernes krogede grene.

Så kom da endelig den dag, da ungerne begyndte deres store flyviture rundt omkring i skoven. De måtte flyve med forældrene til de nærmeste enge, hvor de kunne lære at finde deres føde, men nu var det efterhånden blevet så sent på sommeren, at det kun blev muligt at opsøge årets sidste hvepseboer.

Vi er nået hen i begyndelsen af september; mange fugle er allerede draget sydpå, flokke af vadefugle er i luften og trækker hastigt af sted fra de nordlige breddegrader.

Vore Hvepsevåger samler sig i flokke på flere familier for at drage sammen på den lange rejse sydpå. En dag er reden forladt, oppe i luften mellem drivende efterårsskyer glider nogle store mørke fugle langsomt afsted, de lader sig bære oppe af luftstrømmene, så slår kræfterne bedre til. Snart er de forsvundet i horisontens uendelighed. De er allerede på vej mod deres ukendte bestemmelsessted.

Ungen er på ivrige jagt-
togter mellem skov-
engens frodige græs.

